

Presentatie gemeente Tynaarlo **Bestaanszekerheid**

11 oktober 2023

1. Landelijke ontwikkelingen

- a. Commissie sociaal minimum: sociaal minimum moet omhoog. Stelsel moet eenvoudiger. Primaat voor bestaanszekerheid ligt bij Rijksoverheid.
- b. Vereenvoudiging Inkomensondersteuning Mensen (VIM). Interbestuurlijke beleidsopdracht om tot een vereenvoudiging van het sociale zekerheidsstelsel te komen.
- c. Rapport Borstlap. Klapstoeltjes op de arbeidsmarkt bestaan nog steeds. Juist de mensen waartoe de arbeidsmarkt een grote afstand heeft, geven we het meeste te doen.
- d. Laag inkomen? Dan is de wereld complex. Bij het aanvragen van inkomensondersteuning kan iemand te maken hebben met 27 regelingen en 8 verschillende definities van inkomen en vermogen. Dan hebben we het nog niet eens over regelingen vanuit andere invalshoeken zoals de Wmo, Jeugdwet, Wet langdurige zorg etcetera. Behandel dit als een organisatievraagstuk voor jezelf en je maatschappelijk partners, leg de last niet bij inwoners.
- e. De cijfers. In iedere klas zitten gemiddeld 2 kinderen die opgroeien in armoede. Het kabinet trekt in de Miljoenennota 2 miljard euro uit om de armoede volgend jaar niet te laten stijgen. Feit is dat we in Nederland een heel harde kern van ruim 300.000 inwoners kennen die langdurig in armoede leven.

2. Lokale mogelijkheden

Bestaanszekerheid is meer dan inkomen (plaatje van alle betrokken domeinen of piramide van Maslow). Het gaat naast voldoende inkomen ook om betaalbaar wonen, toegang tot zorg, toegang tot onderwijs, een veilige leefomgeving en meedoen. Je kunt er nog veel meer onderscharen, maar maak er geen containerbegrip van.

a. Inkomen

- I. Toegang. Regelingen toegankelijk maken. Eenvoud in aanvragen, vertrouwen in samenwerkingspartners (niet aanvragen opnieuw in behandeling nemen, papier rondpompen).
- II. Voldoende. Veel discussie over het sociaal minimum. Daarmee zien we druk ontstaan bij lokale overheid om meer aan inkomenspolitiek te doen. Dat mag niet, maar er zijn wel verschillende projecten zoals geld geven van het Kansfonds, schulden kwijtschelden (o.a. specifiek voor jongeren) en burgerinitiatieven zoals Collectief Kapitaal.

b. Meedoen

Dat gaat over meedoen op de arbeidsmarkt (betaald of onbetaald), maar ook over meedoen in dat wat we 'normaal' vinden met elkaar in Nederland. Sport, kinderfeestje, ontmoeting etcetera. In Tynaarlo kennen jullie ook al de meedoenregeling voor volwassenen en het crisisfonds om maatschappelijke initiatieven mogelijk te maken. Heel concrete tip als re-integratieinstrument: meedoenregelingen voor kinderen 1 jaar na uitstroom uit de bijstand nog geven.

c. Wonen

Betaalbaar wonen gaat tegenwoordig over:

- I. Toegang tot betaalbaar wonen. Een gemeente als Utrecht heeft intensieve gesprekken met beleggers en woningcorporaties, gericht grondbeleid en spreidingsbeleid om juist huurwoningen in het middensegment te creëren en zo doorstroom te faciliteren. Maar er is in Den Haag bijvoorbeeld ook een experiment met hypotheek om inwoners schuldenvrij te krijgen.
- II. Je woning betaalbaar houden: de verduurzamingsopgave. Energiekosten laag houden. Mooi hoe in Tynaarlo dit al wijkgericht aangepakt wordt binnen Samen Besparen.

d. Toegang tot zorg

Zorg betaalbaar houden is uiteraard een landelijke opgave, maar als gemeente heb je de knop van je collectieve zorgverzekering om aan te draaien. Daarnaast gaat het ook hier weer over in gesprek blijven met je gemeenschap en investeren in een sterke sociale basis. Bijvoorbeeld de apotheek (zij zien wie de medicijnen niet meer op komt halen vanwege de eigen bijdrage), je huisartsen (spreekkamer is volgens de KNMG voor 60% gevuld met patiënten die klachten hebben als gevolg van geldstress en/of eenzaamheid), verloskundigen (prenataal huisbezoek bij kwetsbare gezinnen) en vooral ook inwoners. In Tynaarlo kennen jullie al het convenant Meer Welzijn, Minder Zorg.

e. Toegang tot onderwijs

De vrijwillige ouderbijdrage is bij wet echt vrijwillig geworden. Maar wijzen onderwijsinstellingen ouders hier ook op? Daarnaast zijn er allerlei bijkomende kosten in het naar school gaan. Denk alleen al aan trakteren. Hierover kunt u in gesprek gaan met uw onderwijsinstellingen. De Lokaal Educatieve Agenda kan ook over het signaleren van geldzorgen gaan en het gericht ondersteunen van kinderen, jongeren en hun ouders.

Burgfunctionarissen en schoolontbijten zijn allemaal manieren om dit in te richten. Ontzorg scholen hierin. Dit is effectiever dan voorlichting geven tijdens de Week van het Geld. Continue aandacht en gesprek zijn nodig.

f. Kinderen

De gevolgen van opgroeien in een omgeving met geldstress kunnen groot zijn voor kinderen en jongeren. We kennen in Nederland 1,2 miljoen huishoudens met schulden en ruim 200.000 kinderen die langer dan een jaar leven in armoede. Dat betekent gemiddeld 2 kinderen in ieder klaslokaal.

Nog meer huishoudens hebben niet per se schulden, maar wel geldzorgen. En geldzorgen in het gezin hebben enorme impact. Kansrijke Start is een belangrijk programma om gezinnen in kwetsbare omstandigheden tijdig te signaleren en ondersteunen. Dat gaat over financiële gezondheid en meekijken met het huishoudboekje. Maar het gaat ook over opvoedondersteuning en bijvoorbeeld kinderopvang/bsso toegankelijk maken om rust in huis te creëren.

Gerichte aandacht voor de doelgroep kinderen en jongeren rendeert. Dat vraagt niet alleen om een kindpakket, maar ook om blijvend investeren in toegankelijkheid van sport, cultuur, buiten spelen, veiligheid en school. Daarmee raakt bestaanszekerheid ook aan het programma IZA/GALA. Een sterkere sociale basis gaat ook over speeltuinenbeleid. Een sterkere sociale basis gaat ook over het mijden van mondzorg. De tandarts is gratis voor kinderen, maar niet voor ouders. We weten dat als ouders niet naar de tandarts gaan, de kinderen daarvan ook veelal niet gaan. En slechte mondzorg heeft grote effecten op de algehele gezondheid. Voorlichting over mondzorg, in gesprek met tandartsen over toegankelijkheid. Het raakt allemaal aan bestaanszekerheid.

g. Voor wie we het doen

Ik kan u heel veel vertellen over alle aspecten van bestaanszekerheid. Ik kan me voorstellen dat dit de vraag oproept "Waar te beginnen"! Mijn advies: bespreek dit vooral met de inwoners waarvoor u dit doet. Zij kennen de prioriteiten en uitdagingen beter dan wie ook. Hetzelfde geldt ook voor de aanwezige partners hier. Er gebeurt al heel veel. Wat zien zij dat werkt? Welke verbindingen kunnen sterker, welke initiatieven verdienen meer aandacht? De oplossing ligt meestal niet in nieuwe dingen. Het probleem van bestaansonzekerheid is ook niet nieuw. Wilt u echt het verschil maken, begin dan vooral bij de mensen die dit verschil nodig hebben en de professionals (betaald en onbetaald) om hen heen.

3. Financiën bestaanszekerheid

Gemeenten hebben te maken met een groot aantal structurele en incidentele geldstromen voor bijstand, inkomensondersteuning en participatie. We noemen de belangrijkste (naar grootte) zoals die voor 2024 momenteel bekend zijn.

- **Budget voor bijstandsuitkeringen voor levensonderhoud (incl. IOAW/Z en Bbz)**
Hierin gaat ca. 7 miljard Euro in om. Het aandeel 2024 van Tynaarlo is (nog aanvullen als budgetten bekend zijn) ca. € 6,8 miljoen.
- **De Integratie-uitkering Participatie**
Voor WSW en begeleidingsmiddelen beschut werk. Dit budget neemt in omvang af vanwege de uitsterfconstructie WSW. Hierin zit voor 2024 1,9 miljard. Het aandeel van Tynaarlo is ca € 140.000.
- **Het cluster Participatie in de Algemene Uitkering**
De middelen voor uitvoering Participatiewet, minimabeleid (incl. schuldhulp), klassieke re-integratie en participatie nieuwe doelgroepen zijn vanaf 2023 opgegaan in dit cluster. Tynaarlo: ca. 4,7 miljoen.

Deze presentatie kunnen wij digitaal nasturen.